

Vlaams
Parlement

ingediend op **1004** (2016-2017) – Nr. 2
8 februari (2016-2017)

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Koen Daniëls

over het voorstel van decreet

van Tine Soens, Caroline Gennez, Steve Vandenberghe en Jan Bertels

houdende wijziging van de Codex Hoger Onderwijs,
wat het informeren van studenten
over het totale kostenplaatje van hun studie betreft

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Kathleen Helsen.

Vaste leden:

Vera Celis, Paul Cordy, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester, Kathleen Krekels, Kris Van Dijck;
Jos De Meyer, Jenne De Potter, Jan Durnez, Kathleen Helsen;
Ann Brusseel, Jo De Ro;
Caroline Gennez, Tine Soens;
Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

Peter Persyn, Grete Remen, Willy Segers, Ann Soete, Miranda Van Eetvelde, Manuela Van Werde;
Caroline Bastiaens, Sabine de Bethune, Vera Jans, Katrien Schryvers;
Jean-Jacques De Gucht, Francesco Vanderjeugd;
Katia Segers, Steve Vandenberghe;
Elke Van den Brandt.

Documenten in het dossier:

1004 (2016-2017) – Nr. 1: Voorstel van decreet

INHOUD

1. Toelichting door Tine Soens, eerste indiener	4
2. Bespreking	4
2.1. Tussenkoms van Koen Daniëls	4
2.2. Tussenkoms van Ann Brussee	5
2.3. Tussenkoms van Jenne De Potter	6
2.4. Replieken	6
3. Stemming	8
Gebruikte afkortingen	9

De Commissie voor Onderwijs besprak op 2 februari 2017 het voorstel van decreet van Tine Soens, Caroline Gennez, Steve Vandenberghe en Jan Bertels houdende wijziging van de Codex Hoger Onderwijs, wat het informeren van studenten over het totale kostenplaatje van hun studie betreft.

1. Toelichting door Tine Soens, eerste indiener

Tine Soens begint haar toelichting met de vaststelling dat op dit moment geen uniforme regels bestaan voor hogescholen en universiteiten over de bijkomende kosten die ze mogen aanrekenen buiten het inschrijvingsgeld, zoals vorig jaar door een onderzoek van de regeringscommissarissen werd bevestigd. Bij gebrek aan eenvormige communicatie daarover hebben kandidaten dan ook geen duidelijk beeld van de kosten van hun studie. De commissarissen concludeerden dat transparanter gerapporteerd moest worden over bijkomende kosten. In zijn advies van 10 oktober 2016 kwam de Vlor tot dezelfde conclusie en vraagt hij een dergelijke verplichting bij decreet op te leggen.

Wat voorligt, geeft daaraan uitvoering. Het is van belang dat studenten en hun ouders die kosten op voorhand kennen. De indieners stellen voor dat zij voor de inschrijving geïnformeerd worden over de totale kosten van het modeltraject. Wie al bezig is, moet dat worden over de kosten van het komende academiejaar. De minister gaf aan dat ze daarvoor benodigde regelgeving zou opnemen in Onderwijsdecreet XXVII, maar de beloofde maatregelen ontbreken in het voorontwerp van decreet. Overigens is het voorliggende voorstel ouder dan dat voorontwerp. Tine Soens rekent dan ook op unanieme goedkeuring.

2. Bespreking

2.1. Tussenkoms van Koen Daniëls

Koen Daniëls noemt de vraag om duidelijkheid voor studenten en ouders over de kosten reëel en terecht. Vraag is echter hoe men studiekosten definieert. Dat dit onmogelijk is, blijkt al uit de formulering van artikel 3, dat hij voorleest. Het is immers onmogelijk alle variabelen te presenteren, laat staan er één bedrag op te kleven. De flexibilisering laat niet toe de totale studiekosten te berekenen. Bovendien komt dit thema nu al aan bod op de websites en in de brochures van alle instellingen voor hoger onderwijs. Waarom iets verplichten dat al gebeurt?

Het artikel is ook niet uitvoerbaar. Hoe moet men in het licht van de enorme prijsverschillen de kosten van een computer meerekenen, die men bovendien ook kan huren vanaf een bepaald bedrag? Of men zelf een cursus afdruckt met een inkjet- dan wel met een laserprinter of dat men hem gezamenlijk laat drukken door een studentencursusdienst: het geeft een prijsverschil. Men kan de cursus ook op zijn tablet lezen en niet afdrukken. Een ander kostenverschil: een nieuwe, tweedehandse of geleende laboratoriumjas?

De studiekosten vormen een vork waarbinnen studenten en hun ouders keuzes kunnen maken, besluit hij. Daarnaast zijn er nog kosten verbonden aan het studentenleven. Verplaatst men zich per trein, met de bus, in de auto of te voet? Zit men wel of niet op kot? Verder hangt het studiegeld af van het aantal opgenomen studiepunten. Hoe kan men dan aan instellingen vragen om aan dé toekomstige student dé kosten mee te delen? Hij bestaat immers niet, waardoor het artikel onuitvoerbaar is.

De hogescholen en universiteiten kunnen wel een inschatting maken en dat doen ze al. Dat is ook afgesproken in de Vlor. Het lid wijst er ook op dat in heel wat opleidingen keuzevakken bestaan, wat eens te meer het aangeven van één bedrag voor een modeltraject onmogelijk maakt.

Het lid vat samen dat zijn fractie sympathie heeft voor transparantie ten aanzien van ouders en studenten maar vaststelt dat alle instellingen voor hoger onderwijs die al bieden, wat een zeer goede zaak is. De formulering van het genoemde artikel maakt de realisatie van het doel van het voorstel echter feitelijk onmogelijk.

2.2. Tussenkomsst van Ann Brussel

Ook de fractie van *Ann Brussel* steunt de nobele doelstelling van transparantie over studiekosten. Tegelijk roept ze de vraag op naar de haalbaarheid van een decretale regeling en de controle ervan. Tot op zekere hoogte hoeft communicatie over studiekosten geen probleem te vormen, maar dat is het wel indien het moet gebeuren per opleidingsjaar en op basis van een modeltraject.

Zij onderstreept dat haar fractie de sociale doelstelling van het voorstel onderschrijft, met name dat de onduidelijkheid van de kosten geen drempel mag vormen voor de inschrijving. Daarom steunt zij ook studiebeurzen en de sociale voorzieningen. Tegelijk heeft de meerderheid ook veel begrip voor de klachten van het werkveld over planlast, die zij wil verminderen. Wat voorligt, dreigt die echter opnieuw te verhogen en voor bijkomend werk en kosten te zorgen. De indieners moeten overigens ook duidelijk zijn over wat ze allemaal meerekenen, bijvoorbeeld huisvesting of voeding.

Daar komt bij dat regelgeving niet tot disputen mag leiden. Als men van de instellingen zeer gedetailleerde informatie vraagt, staan onzorgvuldigheden in de sterren geschreven, zeker als de regels gebaseerd zijn op feitelijk vrijwel niet voorkomende modeltrajecten. Zij wijst er ook op dat cursusinhouden en bijhorend didactisch materiaal niet altijd jaren op voorhand vastliggen. Welnu, onzorgvuldigheden leiden tot klachten, zoals de juridisering van de examens nu al aantoonst.

De meerderheid verkiest haalbare en constructieve voorstellen over kosten transparantie in samenspraak met de instellingen, die volgens haar van goede wil zijn. Hun huidige inspanningen noemt zij vertrouwenwekkend en krijgen te weinig waardering van de indieners. Er is vandaag veel meer informatie beschikbaar over studiekosten dan vroeger. De meeste instellingen van hoger onderwijs geven die zeer gedetailleerd op hun website, al geeft de ene universiteit er nog meer dan de andere. UGent geeft bijvoorbeeld ook een overzicht van prijzen van studentenkosten, syllabussen en restaurants.

Interessant is ook het door VLIR en VLHORA gesteunde www.centenvoorstudenten.be. Daarop staat letterlijk te lezen dat het niet haalbaar is om alle finesses van de wetgeving te publiceren. Het lid oppert het niet nog moeilijker te maken.

Verder roept ze de vraag op of wel inschrijving en cursussen, maar niet de mobiliteit moet meegerekend worden. Wanneer houdt een uitgave verband met studeren? Welke boeken moet men kopen en welke niet? Men kan ook downloaden, lenen of kopiëren, naast de mogelijkheid van groepsaankoop. Mikken de indieners erop dat elke instelling dat voor elke, individuele student berekent? Of wil men alleen transparantie garanderen aan wie niet van de eveneens decretaal mogelijk gemaakte flexibiliteit gebruikmaakt? Volgens het lid is het modeltraject achtergelaten en mag het dan ook niet richtinggevend zijn voor een ander decreet. Omgekeerd, als men terug wil naar het modeltraject, moet men ook komaf maken met de flexibilisering.

Beschouwen de indieners een tv of een krantenabonnement als noodzakelijk didactisch materiaal voor een student politieke wetenschappen, die toch de actualiteit moet volgen? Mag de docent de aankoop opleggen of mag men zich op

de hoogte houden in de bibliotheek? Volgens het lid is de kostprijs van studierichtingen die sterk gebonden zijn aan de actualiteit, moeilijk te berekenen, met name voor het volgende jaar, zoals de indieners nochtans voorstellen. Maakt toneelbezoek deel uit van de verplichte studiekosten van een talenstudent? Ook daar lopen toegangsprijzen sterk uiteen.

Ook de afschrijfkosten van apparaten zijn problematisch. Naast de grote prijzenvariatie, is er het probleem van de feitelijke levensduur. Wat als die minder lang is dan voorspeld? Kan men dan een klacht indienen? Docenten zullen niet tevreden zijn als ze elk jaar voor elk vak een lijst van alle kosten moet maken en dus op zoek moeten gaan naar de uiteenlopende prijzen op de markt, voorspelt het lid. Die verschillen kunnen enorm groot zijn.

Het voorstel doet verder afbreuk aan de inspanningen voor digitale leerplatformen die de meeste instellingen en zeker de universiteiten doen, waarvan ze PointCarré (VUB), Minerva (UGent) en Toledo (KU Leuven) noemt. Daar staan niet alleen complete cursussen maar ook tijdschrift- en krantenartikelen op.

Gingen de indieners na welk percentage van de studenten thans op het modeltraject zit? Tegen welke deadline moeten de kosten van het komende academiejaar meegedeeld worden? Waarom communiceren zij over forfaitaire kosten terwijl de minister reeds duidelijk maakte dat dit niet mag?

Zij vat samen dat het voorstel moeilijk implementeerbaar is. Haar fractie is voor vertrouwen en tegen regelgeving die voor nog meer kafkaïaanse toestanden zorgt. Zij suggereert om de instellingen uit te nodigen tot de uitwisseling van goede praktijken.

2.3. Tussenkoms van Jenne De Potter

Jenne De Potter vindt het evident dat transparant moet worden gecommuniceerd over studiekosten. De minister vroeg daarover zelf een onderzoek door de regeringscommissarissen en een Vlor-advies. Zijn fractie stelt in hun bevindingen vast dat er op dit moment weinig noemenswaardige problemen zijn die overheidsingrijpen vereisen. De weinige die er waren, zijn aangepakt, en er kwamen sindsdien geen nieuwe klachten.

Hij pleit voor vertrouwen in de instellingen, maar erkent dat de initiatieven van Tine Soens, de bevindingen van de regeringscommissarissen en het Vlor-advies voor een duidelijk appel aan hun adres hebben gezorgd. Sindsdien hebben ze stappen vooruitgezet in de richting van duidelijkere, meer gestructureerde en snellere communicatie over de te verwachten kosten. Hij voegt er zelf nog het appel aan toe dat ze zich blijven buigen over de beheersing van de studiekosten. Een bijkomend decretaal initiatief acht hij echter niet aangewezen.

2.4. Replieken

Tine Soens betreurt dat de meerderheid de doelstelling onderschrijft dat studenten op voorhand de kosten moeten kennen, maar geen initiatief wil nemen om die te bevorderen. Volgens haar blijkt zowel uit het genoemde onderzoek als uit het advies wel degelijk dat willekeur bestaat en dat meer transparantie in de rapportering nodig is. Als iedereen dat al doet, zoals sommigen beweren, zal dat ook niet voor bijkomende planlast zorgen, argumenteert het lid. Dat is alleen het geval voor wie op dit ogenblik onvoldoende informeert.

De Vlor vraagt om een decretaal initiatief en ook de minister bevestigde dat in antwoorden op een vraag om uitleg en op het advies. Zij treedt de minister

daarin bij. Voor de studiekostenbeheersing lijkt haar monitoring naar analogie met het leerplichtonderwijs nuttig.

Ann Brusseel repliceert dat decretaal ingrijpen niet de enige mogelijke actie is. Zij wijst andermaal op de realisaties op het terrein in vergelijking met vroeger. Die zijn er gekomen in dialoog. Daarvoor dient de VLUHR. Het resultaat is iets wat werkbaar is voor de instellingen zelf, in tegenstelling tot wat voorligt.

Alle Vlaamse instellingen voor hoger onderwijs voeren een sociaal beleid. Men mag hun bereidwilligheid en realisaties niet miskennen. Men dient er niemand mee door bij decreet zaken op te leggen die moeilijk te realiseren zijn. De kostenberekening kan niet meer dan indicatief zijn. Een boekenlijst met aanbevolen werken kan hallucinante bedragen opleveren, ook al wordt hun aankoop niet verplicht. Men mag geen eerlijkheid beloven die men niet kan waarmaken. Ann Brusseel verkiest correctheid. Zij pleit nogmaals voor minder gedetailleerde regels en voor meer dialoog.

Koen Daniëls herhaalt dat de tekst van het decreet onuitvoerbaar is. Hij ziet ook niet hoe men dit in een decreet kan omschrijven zonder zichzelf vast te rijden, en herinnert aan de complicaties met de maximumfactuur in het basisonderwijs. In het hoger onderwijs is de variatie nog veel groter. Men kan niet bij de start van een student zeggen hoeveel zijn opleiding na vier jaar zal gekost hebben.

Zijn fractie steunt wel het geven van inzicht in de vork waarbinnen de kosten zich aftekenen. Instellingen die dat niet doen, keurt hij af, onderstreept hij. Tot slot waarschuwt hij andermaal dat de problematische omschrijving in het voorstel van decreet zal leiden tot gebruik in juridische conflicten. Wel steunt hij het onderzoek naar de koppeling van de genoemde variatie aan de studiefinanciering, te beginnen met het secundair onderwijs, al beseft hij dat zij niet evident is. Wat voorligt, kan zijn fractie echter niet goedkeuren.

Elisabeth Meuleman stelt voor door amendering tot overeenstemming te komen. Zij pleit ervoor te werken met een richtprijs en de publicatie van een vork. Ook volgens haar zijn nog stappen nodig in de richting van meer transparantie.

Ann Brusseel herhaalt haar vragen over de kostprijs van het opvolgen van politieke en culturele actualiteit. Welk model van vork heeft men voor ogen? Wat heeft een student eraan om te vernemen dat naargelang zijn keuzes de extra kosten tussen 200 en 2000 euro kunnen bedragen?

Tine Soens wijst op de feitelijke praktijk dat studenten facturen in de bus krijgen voor bijkomende kosten.

Ann Brusseel verwijst nogmaals naar het antwoord van de minister. Forfaitaire kosten aanrekenen mag nu al niet, daarvoor is geen bijkomend decreet nodig. Het klopt dat de Vlor vraagt om een initiatief, maar niet alles wat die raad zegt, is evangelie voor haar fractie.

Jan Bertels vraagt of de meerderheid bij decreet een maatschappelijk probleem, waarvan het bestaan door organen als de Vlor wordt bevestigd, wil oplossen. Dat kan een doelstelling bevatten, die de uitvoerende macht vervolgens, begeleid door het parlement, in detail uitwerkt. Of wil men dat niet?

Ann Brusseel blijft erbij dat men moet beseffen dat er enorme variatie bestaat in de prijzen van materiaal en in de trajecten van studenten. Volledige transparantie over de totale kosten is ofwel onmogelijk ofwel enorm complex. Men kan dat niet regelen zonder aan iedereen in het hoger onderwijs te vragen om de kosten precies te berekenen en dus alle prijzen van alle producten te kennen. Men moet

die consequenties voor het veld onder ogen zien. Zijzelf is er niet van overtuigd dat elk maatschappelijk probleem met nieuwe regels kan opgelost worden, wat niet hetzelfde is als de problemen ontkennen.

Tine Soens preciseert nog dat het gaat om bijkomende studiekosten die niet altijd forfaitair worden aangerekend, maar wel degelijk aangerekend worden. Zij bevestigt dat zij instellingen wil doen nadenken over de kosten die ze aanrekenen aan hun studenten.

Verder stelt zij vast dat de meerderheid vindt dat zowel de regeringscommissarissen als de Vlor zich vergissen, en herhaalt zij tot slot haar argumenten over de planlast en over het verschil tussen woord en daad.

3. Stemming

Het voorstel van decreet houdende wijziging van de Codex Hoger Onderwijs, wat het informeren van studenten over het totale kostenplaatje van hun studie betreft, wordt verworpen met 8 stemmen tegen 3.

Kathleen HELSEN,
voorzitter

Koen DANIËLS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
UGent	Universiteit Gent
VHLORA	Vlaamse Hogescholenraad
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad
VLUHR	Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad
VUB	Vrije Universiteit Brussel